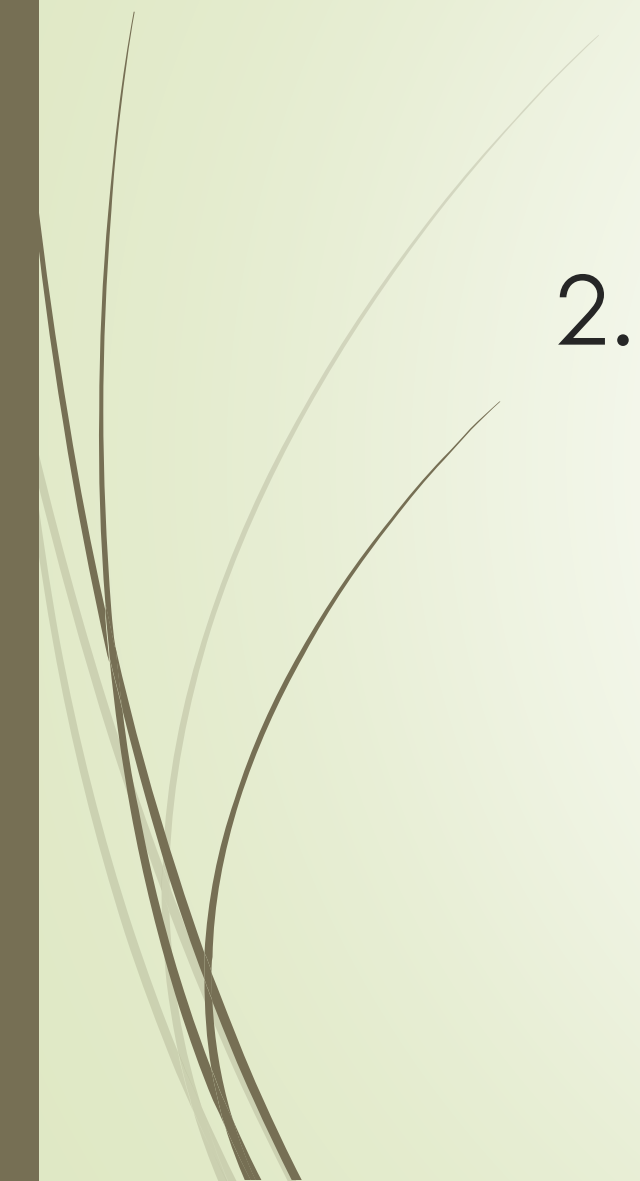

NORMAL ÖĞRETİM

NEO-KLASİK İKTİSAT: ALFRED
MARSHALL

1.GİRİŞ

- Marshall 1842 yılında İngiltere'de Clampham'da doğdu. Büyük ilgi duyduğu matematiği alabildiğine öğrenmeye çalışırken fakirliğin neden ortaya çıktığı ve nasıl giderebileceği sorularına cevap aramaya başlamıştır. Böylece bütün yaşamını adayacağı iktisat ile tanışmıştır. Başarabildiği kadar çok politik ekonomiyi incelemeye karar vermiştir. Marshall'da miil gibi reformcu bir kişiliğe sahipti.
- İlk yayınlanan kitabı eşi ile birlikte yazdığı "Sanayi iktisatçı " (1879) dır. En büyük eseri 1890 da yayınladığı "İktisatın ilkeleri" adlı kitabıdır. Uzun yıllar benzer kitapları gölgesi altında bıraktı. Marshallın diğer yayınları sanayi ve ticaret, para, kredi ve ticarettir.
- Marshallın bilgi ve düşüncelerini yaymakta kullandığı yöntem daha sonraları "Cambridge'nin sözlü açıklama geleneği" diye anılan bir geleneğin başlangıcı olmuştur. Daha sonraları iktisat ilminin ünlü isimleri olacak J.M.Keynes , A.C. Pigou , Joan Robinson, Piero Sraffa, D.H. Robertson, Marshallın öğrencileri arasındaydı.
- Marshall iktisatın ilkeleri adlı kitabını 1890 da yayınlamışsa da fikirlerini 1867 yılından itibaren oluşturmaya başlamış onları derslerinde öğrencileriyle tartışmış ve olgunlaştığına inandığı zaman yayınlamıştır. Uyguladığı sözlü açıklama geleneğinin de etkisiyle yayınladıkları dönemde orijinal olmaktan çıkıyordu. En canlı örneği, keynesinde belirteceği gibi ; para teorisi alanında olmuş , Cambridge para teorisi olarak bilinen yaklaşımı "para, kredi ve ticaret" adlı eserinde (1923) açıklamadan yıllar önce ortaya atılmış bulunuyordu. Marshallın bu özelliği onu marjinal fayda teorisini Jevons, Walras ve Menger ile hemen aynı tarihlerde ve onlardan bağımsız olarak bulduğunuda düşünmektedir.
- 1890 klasik iktisat teorisinin öçkmekte olduğu bir döneme rastlar. Malthuscu nüfus teorisi nüfus artışı ile birlikte reel ücretlerin düşeceğini öne sürmüştü ancak 19. Yy. İngilteresinde durum tamamen tersine olmuştur. Alman tarihçi okulu Leslie ve Bagehot gibi bazı İngiliz iktisatçıları klasik teoriyi şiddetle eleştirmeye başlamışlardır. 1871 yılında Jevons ve Menger 1874 yılında da Walras klasik teorisinin ekonominin sadece arz yönü ile ilgilenmesine itiraz etmişler ve iktisat teorisine yeni bir yön ve yeni bir metodoloji geliştirmişlerdir. Sanayileşen ekonomilerde fabrika işçilerinin yoksulluğu, Laissez Faire sloganı ile ifade edilen liberalizmin uygulanmasını güçlenmiştir.
- Klasik teorisinin bu olumsuz etkiler altında bocaladığı bir dönemde Marshallın iktisadın ilkeleri, iktisat ilminin yeni bir güç ve güven kaynağı olarak doğmuştur.

2.İKTİSATIN İLKELERİNDE TEMEL KAVRAMLAR

A. İKTİSADIN TANIMI

- Marshall , iktisatın ilkelerini şu gözlemle başlar: "politik ekonomi veya iktisat insanın günlük işi içinde incelenmesidir. İktisat refahın maddi gereksinimlerini ulaşmak ve onları kullanmak ile sık sıkıya ilgili bazı bireysel ve toplumsal hareketleri inceler" bu nedenle Nassau Senior'un aksine Marshall iktisatı bir "servet ilmi" olarak değil bir "insan davranışı ilmi" olarak ele alır.
- Marsahall ilk defa "iktisat" kelimesini kitabının isminde kullanmış olan iktisatçıdır. Marshallın bu tercihi daha sonra yakın bir arkadaşı olan John Neville Keynesin 1891 de yayınlıyacağı politik ekonominin alanı ve metodu kitapta belirlene "pozitif iktisat ve normatif iktisat" ayrımında pozitif iktisadı tercih ettiğini gösterecektir. Tanımın ikinci özelliği iktisadın konusunu çok geniş ve esnek bir biçimde belirlemiş olmasıdır.
- Marshall her iktisatçının inceleme alanını kendi eğilimlerine göre belirlemesini önermiştir. Ancak dikkatli davranmaları halinde hem iktisat hem de diğer sosyal bilimler için çok yararlı sonuçlar elde etmeleri mümkündür. Marshall analizin ekonomik yaşamda mevcut düzeni davranışları aydınlığa çıkarmasını istemiştir. Bu tür düzenli davranışlar keşfedildikten sonra genelleştirilir ve yasaları haline getirilir.
- Marshall incelediği ekonomik sistemin, hem maddi başarılar yönünden hem de insan karakterindeki düzelmeler yönünden batı uygarlığının gelişmesini yansıttığına inanmıştır. Marshall insanların özgür olduğu zaman kazançlarını arttıracaklarını amaçlarında ve kararlarında daha akılcı davranacaklarını daha sportmen ve toplumcu olacaklarına ve kendi başarıları için çalışırken toplum yararına da hizmet edeceklerine inanmıştır. Bu düşüncelerinde ortaya koyduğu gibi insancıl motifler marsallın bütün araştırmalarına sinmiştir. Sadece "ne olduğu değil ne olması gerektiği" ile de ilgilenmiştir. Bu nedenle marshallın ekonomik sistemin işleyişiyle ilgili analizlerinin arasına sık sık Schumpeter'in "marshallın viktorian ahlaki öğütleri" adını verdiği ahlaki ilkeleri serpilmiştir.

B. İKTİSADIN METODU

- Marshall iktisat teorisini Adam Smith'in açıkladığı fikirlerin geliştirilmiş şekli olarak düşünür. Neo klasik iktisat, eski klasik doltrinlerin geliştirilmiş ve çağdaşlaştırılmış haliydi. Yeni dönemde ricardo ve mill'in belirlediği ilkeler geçerliydi.
- "İngiliz gelenekleri uyarınca iktisadın görevşnin ekonomik gerçeklere toplamak, düzenlemek ve analiz etmek gözlem ve tecrübe ile elde edilen bilginin çeşitli nedenlerin ne gibi sonuçlar vereceğini belirlemek için kullanılması olduğu düşünülür. Ekonomik yasaların ahlaki emirleri zorlayıcı biçimde veren yasalar olmayıp ifade eden yasalar kabul edilir.
- Marshalla göre iktisat ilmi düzenli bir analiz ve akıl yardımıyla desteklenmiş bir sağ duyunun işlemesinden ibaretti. Marshall iktisadı şöyle savunmuştur "ekonomik yasalar belli koşullar altında ortaya çıkan insan davranışlarının eğilimleriyle ilgilidir"
- İnsan davranışıyla ilgili yasalar yer çekimi yasası gibi basit, belirgin ve kesinlikle ifade edilebilecek gibi açık değildir. Bununla birlikte bu yasaların pek çoğu karmaşık konularla ilgili doğal bilimlerin yasaları ile boy ölçülebilir.
- 1885 yılında Cambridge üniversitesinde verdiği ilk derste iktisat ilminin konusunda şunları söylemiştir : iktisat doktrinin evrensellik iddiasında bulunan kısmında hiç bir dogmaya yer yoktur. İktisat somut gerçekler topluluğu olmayıp, somut geröeğin keşfi için bir makinadır.
- Marshallın "ekonomik adam" kavramına fazla sıcak bakmamıştır. Yukarıda alıntı yaptığımız sözlerinden hemen sonra bu konuda şunları yazmaktadır: fakat ahlaki güçlerde iktisatçının dikkate alması gereken unsurlar arasındadır. "iki adamın" davranışlarıyla ilgilenen soyut bir bilim oluşturmak için çaba harcanmıştır. Bu çabalar başarılı olmadığı gibi tamlanması da mümkün olmamıştır.
- Marshallın düşüncelerini değerlendirirken dikkate alınması gereken bir başka nokta "uzlaştırıcı" niteliğe sahip olmasıdır. Kesin yargılara varmak yerine kararsız ve belirsiz bir tutum izlemiştir.
- 1908 de j.B. Clark'a yazdığı bir mektupta bu konuda şunları yazmıştır: çeşitli düşünce okulları arasında "uzlaşma" sağlamak veya "telif" etmeye çalışmak gibi bir gayret içinde olduğunu öne süren tez gösterişli fakat anlamsızdır. Kıymetli olan tek şey gerçektir. Barış değil. Hiçbir doktrin ile hiçbir uzlaşma gayreti içinde olmadım demiştir.

C.KISMİ DENGİ ANALAZİ,ZAMAN VE ÖLÇÜLEBİLİRLİK

- Marshallın methodu ekonomik gerçeklerden ve insan davranışlarından analizle akıl yardımıyla sağduyuya dayalı soyutlamalar yapmaya dayanıyordu. Bu şekilde elde edilecek ekonomik yasalar bir taraftan insan bilgisini geliştirecek, diğer taraftan da günlük sorunların çözümüne yardımcı olacaktır.
-
- Marshall, ekonomik sistemin çok karmaşık olduğunu ve insan davranışına yön veren motiflerin çok çeşitli olduğunu bildiği için bu karmaşık ve çeşitli unsurlardan oluşan bütününcün incelenmesi için özel yöntemler geliştirilmesi gerektiğini düşünmüştür.
- Bunun dışında incelenecek değişken sayısının “ İdare edilebilir “ Bir büyüklüğe indirilmesi ve “ Ölçülebilir” Hale getirilmesi geliyordu. Marshall bu amaçla Bir soyutlama yöntemi kullandı. Bu yöntemle göre inceleme amacıyla bir defasında ya tek Bir değişken veya tek bir sektör ele alınıyordu.

D.DENGE FİYATI

- Bir firma veya sektörün, bütünün çok küçük kısmını oluşturduğunu varsayımı, önemli bir sonuca piyasanın tam rekabet piyasası olduğu Sonucuna yol açar. Bir sektör arz eğrisi, çok sayıda küçük firmanın üretiminden oluşur. Bu ürünler alıcı yönünden homojendir Ve bu nedenle ürün için belirli bir talep eğrisi vardır. Bu talep eğrisi, arz eğrisi ile karşılaştırıldığında da bütün alıcılar için tek bir piyasa fiyatı ortaya çıkar.
- Marshalla göre talep eğrisi, fertlerin belli miktarda Bir mali ödeyecekleri maksimum fiyatı gösterir. Bu nedenle talep miktarı bağımsız değişken, fiyat ise bağımlı değişken olur. Arz eğrisi de, satıcıların belli miktarda mali piyasaya getirmek için istedikleri minimum fiyata gösterir. Arz miktarı bağımsız değişken fiyat bağımlı değişkendir. Arz ve talep miktarları bağımsız değişken olduğu içinde piyasa dengesi " miktar ayarlamaları" ile sağlanacaktır.
- Marshallın yaklaşımı ile Wolras'ın ve Wolras'ı izleyen çağdaş mikron arasında önemli bir fark vardır. Piyasa dengesinin marshalla göre "miktar ayarlamaları" ile Wolras'a göre ise "fiyat ayarlamaları" ile sağlanacağını Öngörölmüş olmasıdır. Marshall, bu yaklaşımda miktar; bağımsız değişken olarak ele aldığı için yatay eksen de, fiyatı da bağımlı değişken olarak ele aldığı için dikey eksen de göstermiştir. Bu gösteriş matematiksel yanından doğrudur. Wolras Ve onu takip eden çağdaş mikro iktisat ise fiyat bağımsız değişken olarak ele aldığı halde dikey eksen de ölçülmektedir ki bu yaklaşım matematiksel yönden doğru değildir.
- Kişinin sınırlı güçleriyle, adım adım ilerlemesini zorunlu kılar. Bunun içinde karmaşık bir problemin parçalara bölünmesi ile her defasında bir parçasının incelenmesi ve sonunda bu kısmi çözümlerin birleştirilerek temel sorunun az veya çok bir çözümüne ulaşılması gerekir. Bazı eğilimlerinin incelenmesi Ceteris Paribus varsayımı ile Kenara bırakılır; bu diğer etkenlerin varlığını inkar etmek anlamına gelmez sadece onların etkileri bir süre dikkate alınmaz. Her adımda hücreden daha çok şeyi dışarı çıkarılır, tartışmalar daha az soyut olur ve gerçekliği eskiye oranla artar.
- Marshallın önerdiği ekonomik özgürlük terimi, saf rekabet veya tam rekabet terimlerine oranla daha belirsizdir. Kullandığı bu terimi rağmen marşal çok sayıda firma arasında tek bir firmayı ele alıp incelemiş, bu bu nedenle saf rekabet kavramına yaklaşmıştır.
- Zaman süreci içinde Hem arz hem 'de talep yönünden önemli değişimler olacağını dikkate alan marshall hem değişimleri gözününde tutacak ve hem de değişimleri ölçülebilir boyutlarda ele almayı mümkün kılacak bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntem "durgunluk hali" varsayımına dayanır. Durgunluk halinde tüketici zevkleri ve üretim teknikleri değişmeden kalır. İşletmeler büyür, küçülüyor fakat sektörde daima diğerlerini temsil edecek sayıda firma mevcuttur.

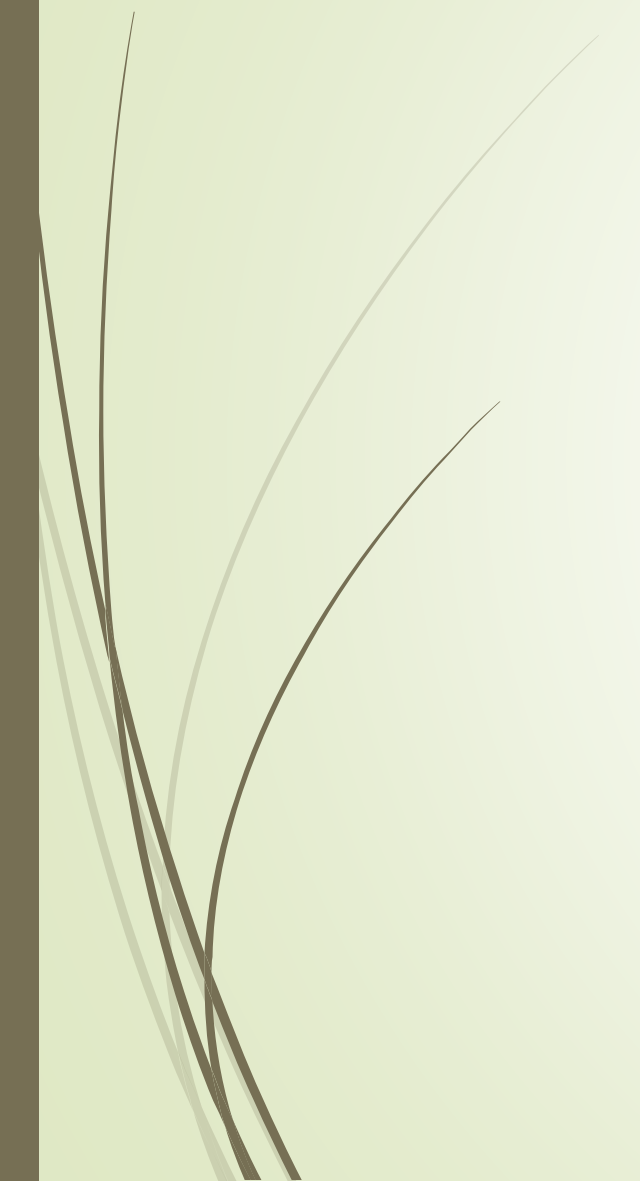
E.Marshall-Wolros Tartışması

- ▶ Marshallın çeşitli zaman boyutları ile ilgili açıklamalarını daha sonraya bırakarak, burada marshall ile Wolras arasında, metodoloji konusunda ortaya çıkan tartışmaya değinmiş. Bilindiği gibi Wolras " genel denge analizi"nin savunucusu idi. Marshallından sonra "genel denge analizi" ne rakip olarak " kısmi denge analizi" ni geliştirilmesi, kolayca tahmin edilebileceği gibi Wolras ile Marshallı karşı karşıya getirmiştir.
- ▶
- ▶ Aslında Wolras'da Marshall da fiyat oluşumunun "mikro temellerini" ortaya koymaya çalışmışlardır. Wolras Ve marshall arasındaki fark, inceleme konusu yapılan alanın kapsamı ile ilgilidir. Marshall, kendinden önce mikro iktisat ile uğraşan diğer İktisatçıların da yaptığı gibi, kısmi denge analizi adı verilen yöntemi kullanmışlardır. Wolras ise daha genel ve karmaşık bir yöntem olan genel denge analizini kullanmıştır. Örnek olarak portakal suyu piyasasını ele alalım. Marsan sadece portakal suyu piyasasına incelerken Wolras bütün piyasaları birlikte inceler.Marshall, portakal suyuna yönelik bireysel talebini sadece portakal suyunun fiyatına değil, fakat aynı zamanda, portakal fiyatına, portakal suyunun ikamesi ve tamamlayıcısı malların fiyatlarına ve tüketicinin zevk Ve alışkanlıklara ile gelirine bağlı olduğunu kabul eder.
- ▶
- ▶ Wolras ise piyasalar arasındaki karşılıklı ilişki ve bağıllık üzerinde durur. Çünkü ona göre fiyatların belirlenmesi bütün piyasalarda aynı anda birbirine bağlı olarak meydana gelir.Wolras'a göre fayda maksimizasyonu ona ulaşmamış Bir bireyin varlığı bazı mallara yönelik bir "Aşırı talep", bazı mallar için ise "aşırı arz"ın mevcut olduğunu gösterir.

■ F-) Matematiksel Yaklaşım

- Marshall üniversitede matematik eğitimi görmüş ve bu alanda kendini çok iyi yetiştirmiştir. Marshall diyagram ve matematik kullanımı konusuna şöyle değinmişti; "Matematiksel veya diyagramlar kullanılmadan bu yöndeki devamlılığı açıkça görmek kolay değildir. Diyagramların kullanılması özel bir bilgi gerektirmez. Bazı deneyler göstermiştir ki diyagramlar pek çok önemli ilkenin çok daha sağlam bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır." Marshall matematiksel yaklaşımın iktisattaki yeri konusunu 1906 yılında arkadaşına yazdığı bir mektupta şöyle belirtmiştir ki;" - Ekonomik hipotezle ilgili iyi bir matematik teoremin iyi bir iktisat olması ihtimali yoktu ve bu nedenle şu kurallara daha çok bağlandım ;
- 1- Matematiği bir araştırma mekanizması olarak değil kısa yazma tekniği olarak kullan
- 2- Onları araştırma bitinceye kadar sakla
- 3- Onları İngilizceye çevir
- 4- Gerçek hayatta önemli olan örneklerle açıkla
- 5- Matematiği yak
- 6- Eğer 4. kuralı gerçekleştiremiyorsan 3.yü yak.

-
-
- Marshall iktisat teorisinde marjinal kavramlara verilen anlam üzerinde durmuş ve bu anlamın birçok başarılı yazar tarafından dahi yanlış anlaşıldığını söylemiştir. Marshall konu ile ilgili açıklamalarına "Azalan Verimler Yasası" nın ne olup olmadığını belirterek başlar.
 - - " Üretim faktörlerinden herhangi birisinin oransız bir şekilde kullanmasından doğan azalan verim, faktör oranları uygunsa olsa toprağın entansif biçimde üretime alınmasından doğan azalan berime benzer fakat tamamen ayrı bir olaydır. Marshall "Marjinal kullanım", "Marjinal masraf", "Marjinal net ürün" kavramlarına ne anlaşılması gerektiğini açıklar. Bir üretici üretimini artırmaya ancak bu üretim artışının (ki buda marjinal net ürün adını verir) kendi masrafını aşan bir gelir artışı sağlaması halinde karar vereceğini ve üretim artışının maliyet ile gelirden neden olduğu artışlar birbirine eşit oluncaya kadar devam edeceğini söyler.

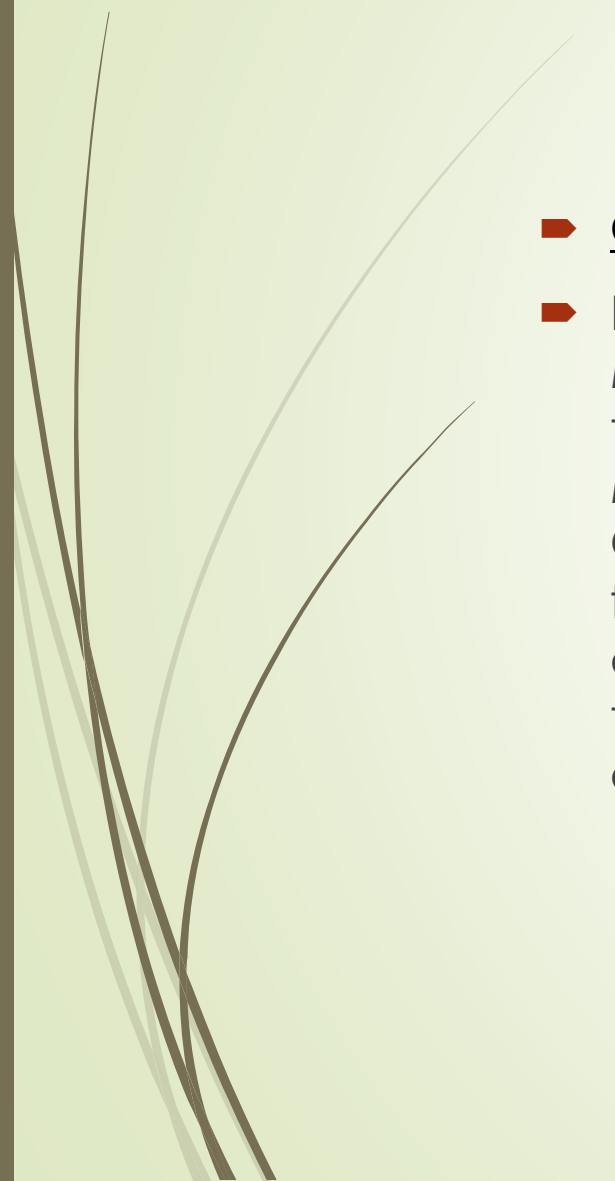
3- TALEP TEORİSİ

➤ A-)Fayda ve Talep

- Marshall'ın kıymet teorisi " yakın zamana gelinceye kadar talep ve tüketime yeterli dikkat gösterilmediğini vurgulayan bir gözleme başlar. Bu sözlerle asıl ima etmek istediği Jevons' dur. Marshalla göre Jevons "dikkatleri kıymet teorisinin talep tarafına çektiği onu geliştirdiği için son derece yararlı bir hizmette bulunmuştur" Marshall Jevons'un bu tutumunu "Jevons'un parlak bir tek yönlülüğü" gibi eleştiri yüklü bir tanımla nitelemiştir. Ona göre Ricardo, karmaşık ve soyut yazmış olmasına rağmen, maliyet, fayda ve kıymet konusunda kendinş eleştirenlerden ve özellikle Jevons 'dan çok daha başarılı bir açıklama getirmiştir.

➤ B-) Talep Şedülleri ve Eğrileri

- Marshall talep analizine azalan marjinal fayda yasasınj fiyat cinsinden ifade etmekle başlar. Ona göre bir kişinin elinde bir maldan çok sayıda varsa, diğer koşullar aynı kalırsa o kişi malın yeni ünitelerine daha az ödeyecektir. Marshall "diğer koşullar sabit iken" genel varsayımı içimde şu unsurları sokmuştur.1- Düzenleme için gerekli zaman süresi2- Kişilerin zevkleri, tercihleri ve gelenekler3- Kişinin sahip olduğu para miktarı4- Paranı satın alma gücü5- Rakip malların mevcudiyeti ve fiyatları Marshall içim zaman boyutunun iktisadi analiz yönünden sahip olduğu önem, kendini talep yasasında gösterir. "Çünkü bir malın fiyatında meydana gelen yükselmenin tüketim etkisinin tamamını gösterebilirmesi için zamana ihtiyaç vardır. Paranın satın alma gücünün sabit olduğu yolundaki varsayımı ise fiyat değişimleri karşısında savunulması güç bir varsayımdır.

➤ C-) Tüketici Fazlası

- Refah İktisatı'nın temel kavramlarından biri haline gelen "tüketici fazlası" Marshallın orijinal katkılarından biridir. Gerçi bu kavram ilk defa Jules Dupuit tarafından kullanılmışsa da onu geliştiren ve refah analizi amacıyla kullanan Marshall olmuştur. Marshall bu kavramı değişik anlamlarla kullanmıştır. Önce tüketici fazlasını; bir tüketicinin bir malı o mala ödemeye hazır olduğu fiyattan daha düşük bir fiyata satın aldığı zaman kazandığı faydanın parasal değeri olarak tanımlamıştır. Sonrada bu bireysel tüketici fazlalarını toplamak suretiyle belli bir fiyat seviyesinde talep eğrisinin altında kalan alan olarak tüketiciler fazlasını bulmuştur.

➤ D. Talep Elastikiyeti

- •Marshall ilk kitabında bu konuya "ihtiyaçların esnekliği" başlıklı özel bir bölüm ayırmıştır.
- •Marshall talep elastikiyetini şöyle tanımlamıştır: " Bir piyasada talep elastikiyeti veya talep duyarlılığı, fiyattaki belli bir yükselme karşısında az veya çok azalmasına göre büyük veya küçüktür.
- • Marshalla göre bir mala olan talebin elastik olup olmadığını anlamanın en basit yolu, bir malın fiyatı değiştiği zaman, o mala yapılan toplam harcamaların nasıl değiştiğini gözlemektir.
- •Eğer toplam harcamalar fiyatı düştüğü zaman toplam harcamalar artıyorsa talep elastiktir. Aksine fiyat düştüğü zaman toplam harcamalar azalıyorsa talep sert demektir.
- •Bu basit yöntemin eksikliği, esnekliğin veya sertliğin ölçüsünü belirleyememesidir.
- •Marshall mallara olan talep elastikiyetinin, tüketicinin hangi gelir grubunda olduğuna göre de değişeceğini söylemiştir.

4. Üretim Ve Arz Teorisi

- Üretim teorisi, malların maliyeti ve arzı ile ilgili analizlerin temelini oluşturur.
- Marshallın iktisada yaptığı en önemli katkının ekonomik analize zaman boyutunu getirmiş olmasıdır.
- Marshall bu açıdan zaman boyutunu dörde ayırmıştır. Bunlar "piyasa dönemi" , "kısa dönem", "uzun dönem" ve " çok uzun dönem" olmuştur.

► A. Kısa Dönem Verim Yasaları

- •Bir üretim ünitesi , kısa dönemde belli bir üretim teknolojisini kullanmak zorunda olduğu gibi , üretim faktörlerinden bazıları miktarını da istediği gibi arttıramaz.
- •Marshallda kendinden önceki klasikler gibi bu durumu tarım sektöründe uygulamıştır.
- •Marshallın azalan verimler yasası, iktisat teorisinde son ve kesin ifadesini bulmuştur.
- •Buna göre, sabit bir üretim faktörü (toprak) ile birlikte üretimde bulunan değişken faktör (emek) miktarı arttırılırsa, belli bir seviyeden sonra ortalama ürün azalmaya başlar.
- •Marshallın "ikame prensibin"den anlaşılacağına göre , karları maksimize etme arzusu vardır. Bu durum iş adamlarının pahalı faktör yerine ucuz faktör kullanmalarına neden olur.Azalan verim ortaya çıkacağı için bir faktör diğerinin tam bir ikamesi olmayabilir.
- •İkame prensibine göre, bir firma kullandığı değişken faktör oranını en düşük masrafa ulaşmak amacıyla değiştirecektir.
- •Değişken faktörler arasında en iyi bileşim, bu faktörlerin marjinal fiziksel prodüktivitelerine, istihdam maliyetlerine ve ürettikleri ürünün satış fiyatına bağlıdır.
- •Belli bir ürün miktarının maliyetini minimize etmek veya tersine belli bir harcamadan elde edilecek ürünü maksimize etmek için değişken faktörler o şekilde birleştirilmelidir.

➤ B. Uzun Dönemde Verim Yasaları

- •Marshall, bir endüstrinin uzun dönemli büyüme süreci üç ayrı tip üretim davranışı olduğunu söylemiştir. Bunlar sabit, artan ve azalan verimler halidir.
- •Sabit verimler halinde, üretim, faktör girdisindeki artış oranında artar. Artan verimler halinde üretimdeki artış oranı, faktör artışı oranında az olacaktır.
- •Marshall, harcamalarda belli bir artış yapıldığı zaman üretimin oransal olarak daha fazla artmasına neden olan etkenleri "içsel ekonomiler" ve "dışsal ekonomiler" olarak ayırmıştır.
- •Dışsal ekonomiler, endüstriyel çevrenin genel ilerlemesinden doğar ve büyüyen bir sektördeki firmaların azalan masraflarla çalışmasını sağlar.
- •İçsel ekonomiler ise, bir firmanın büyük ölçekli üretim ve organizasyonun yararından faydalanmak amacıyla işletmesini büyütmesinden kaynaklanır.
- •Marshall'a göre uzun dönemli artan verimler, içsel ekonomilerden çok dışsal ekonomilerden kaynaklanır.

➤ C. Üretim Masrafları ve Arz:

- Reel Masraflar ve Parasal Masraflar
- • Bir malın üretilmiş olarak mevcut olduğu piyasa dönemi hariç, üretim masrafları firmaların ve endüstrilerin arz şedülünün temel unsurudur.
- • Marshalla göre reel masraflar "emeğin zahmeti" ve "kapitalin tasarrufu" için gerekli sakınma veya daha çok beklemekten kaynaklanır.
- • Üretimin parasal masrafları Marshalla göre bir malın üretimi için gerekli çabalardan ve beklemekten yeteri kadar temin edebilmek için ödenmesi gerekli fiyattır.
- • Üretimin parasal masrafları "asıl masrafları" ve "tamamlayıcı masraflar" olmak üzere iki çeşittir.
- • Asıl masraflar veya işletme masrafları üretime bağlı olarak değişir.
- • Tamamlayıcı masraflar ise sabit masraflar üretimle birlikte değişmez.
- • Marshallın bu tasnifi bugünkü değişken masraf, sabit masraf ayırımına uygundur.

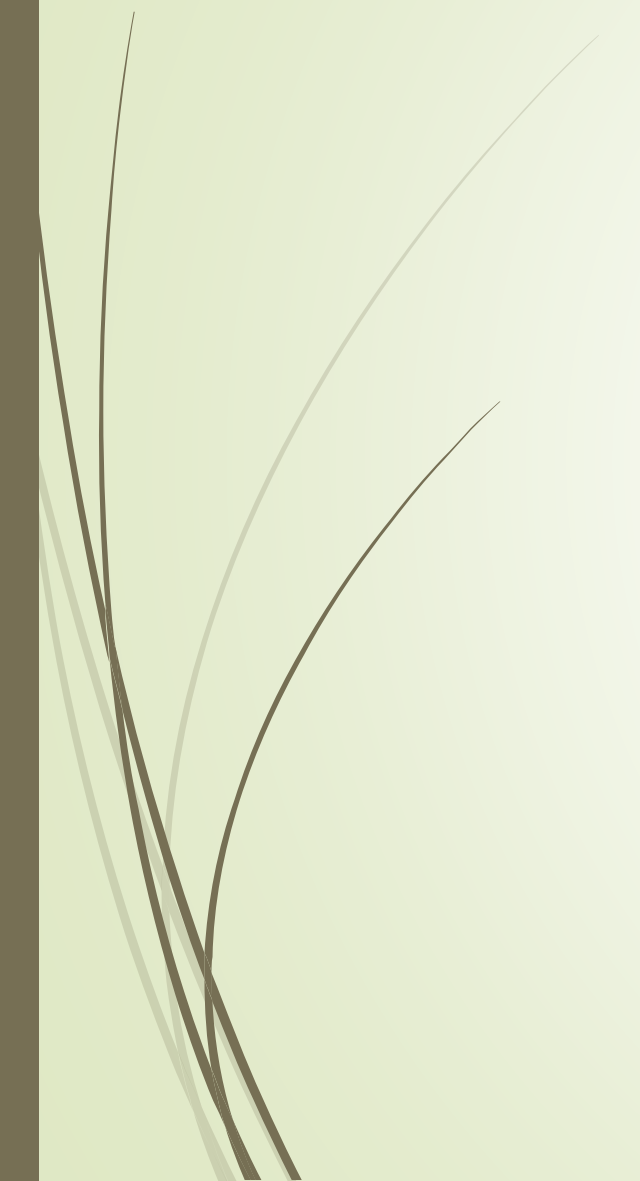
■ D. Azalan Verimler ve Kısa Dönem Masraf Yapısı

- •Marshall, azalan verimler yasasının tek uygulamasının tarımsal üretimde yapmışsa da, üretim faktörlerinden birinin sabit olması halinde, diğer faktör miktarlarında yapılacak artışın belli bir seviyeden sonra azalan verimlere yol açacağını bununda ortalama ve marjinal masraflara yansiyacağını genel bir ilke olarak kabul etmiştir.
- •Kısa dönemde, üretim faktörlerinin hepsinin arttırılması mümkün olmaması, azalan verimler yasasının işlemesine neden olur. Bu ise arzı arttırmanın ancak daha yüksek fiyatlarda satış yapıldığı zaman mümkün olur

E. Uzun Dönem Masraf Yapısı Ve Arz Eğrileri

- Bütün firmaların, üretim faktörlerini tam rekabet koşullarına göre çalışan bir piyasadan temin etseler bile, aynı masraf yapısına sahip olacaklarını düşünmek için herhangi bir neden yoktur. Bazı firmalar, daha üstün kapital teahizatı daha elverişli bir kuruluş teri veya daha iyi bir yönetim nedeniyle masraflarını düşük tutabilirler. Bu tür avantajlar, kısa dönemde Marshall'ın "rant benzeri gelirleri" (quasi rents) adını verdiği gelirleri yaratır. Bu gelirler kısa dönemde arz sabit olan faktörlerin kullanımından kaynaklanır ve toprağın ekonomik rantına benzer. Uzun dönemde rant benzeri gelirler, ya miktarı sabit faktörün eğer yeniden üretimi mümkünse, arzında meydana gelen bir artış nedeniyle eğer yeniden üretimi mümkün değil ise, fiyatının artması nedeniyle ortadan kaybolur. Bu nedenle uzun dönemde ve tam rekabet koşulları altında her firma benzer masraf eğrilerine sahip olacaktır. Bu masraflar firmanın faktörleri piyasadan kiralaması veya kendi faktörlerini kullanması durumuna göre ya açık ya da izafi masraflar şeklinde ortaya çıkacaktır. Marshall firmanın uzun dönem masraf eğrilerini incelememiş bunun yerine sektörün uzun dönem arz eğrisi ile ilgilenmiştir. Uzun dönem sektör eğrisinin şeklinin sabit verimler (sabit masraflar), azalan verimler (artan masraflar) veya artan verimler (azalan masraflar) hallerinden hangisi geçerliyse ara bağlı olarak belirleneceğini düşünmüştür. Her endüstride egemen olan eğilim Marshall'ın "temsilci firma" (representative firm) adını verdiği firmanın deneylerinde kendini gösterecektir.
- Temsilci firma: Uzun bir geçmişi olan başarılı, normal bir beceri ile yönetilmiş üretim seviyesinin sağladığı içsel ve dışsal ekonomilerden normal ölçüler de yararlanan, üretilen malların pazarlama ve çevre koşullarını yeterince dikkate alan bir firmadır. Temsili firma kavramı bir biyolojik benzerlik çerçevesinde açıklanmıştır. Firmaların yaşam dönemleri bir ormandaki ağaçlara benzetilerek önce büyüyüp olgunlaşacakları ve sonra da yıkılıp yok olacakları düşünülmüştür. Büyüme döneminde bir firma içsel ekonomilerden yararlanacak yıkılış döneminde ise bu ekonomileri olumsuz ekonomiler (masrafa artışları) ile dengelenecek bu ise firmanın büyüme potansiyelini sınırlandırmak ve azalan masraflar halinden yaralanmasına engel olacaktır. Uzun dönem arz eğrisi yukarıya doğru yükselen bir eğri şeklinde olabilir. Eğer sektörün büyümesi her firmanın ortalama masraf eğrisini, yeniden üretilmesi mümkün olmayan üretim faktörünün fiyatı yükseleceği için, yukarıya kaydırırsa, bu durum ortaya çıkar. Dolayısıyla yeni ürün arzı, gittikçe daha yüksek uzun dönem ortalama masraflarını gerektirir ve sektör arz eğrisi yukarıya doğru kayar. Marshall uzun dönem arz eğrisinin rekabetçi bir sektör de aşağıya doğru inmesinin de mümkün olacağını öne sürmüştür. Bu tür bir arz eğrisi, sektör büyüdükçe firmaların yaralandığı dışsal ekonomiler onların ortalama masraflarını azaltırsa ortaya çıkar. Dışsal ekonomilerden kaynaklanan masraf azalışını içsel ekonomilerden kaynaklanan masraf azalmaları ile karıştırmamak gerekir. İçsel ekonomiler firma kontrolü altındadır. Firmanın işletme büyüklüğü artırılarak elde edilebilir. Dışsal ekonomiler ise sektörün büyümesi nedeniyle ortaya çıkar.

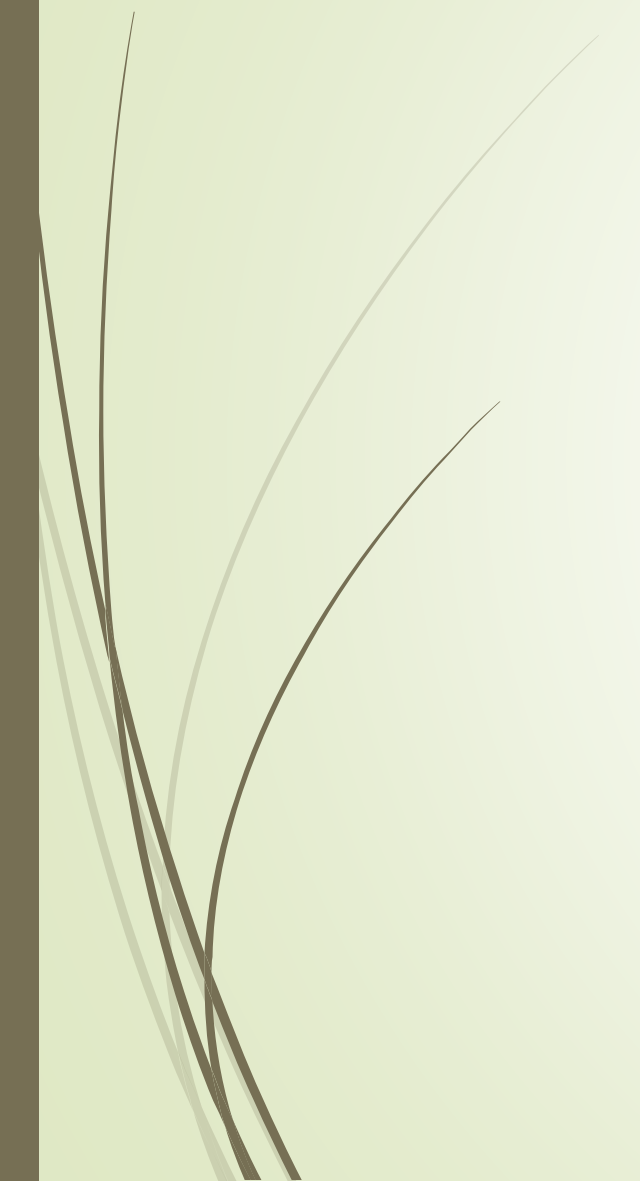

FİYAT TEORİSİ

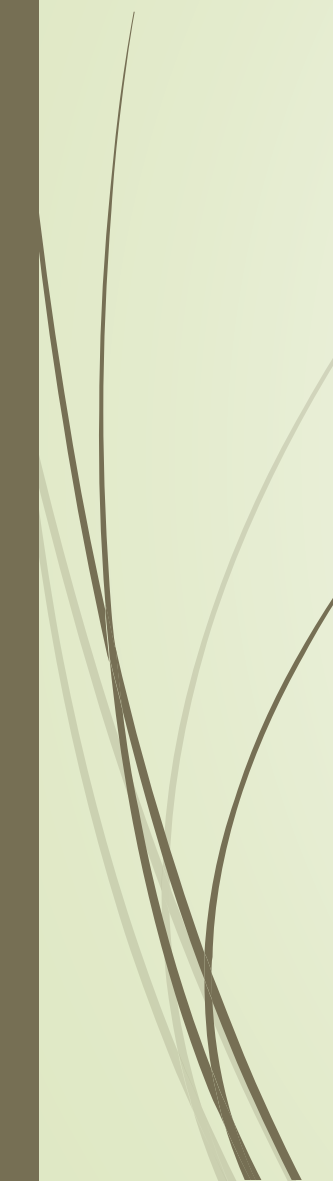

➤ A)Üretim Maliyetinden Farklı Fiyatlar

- Marshall'ın düşünce sisteminde fiyat ne tek başına üretim maliyeti tarafından belirlenir. Fiyat bu iki unsur tarafından ortaklaşa belirlenir. Çünkü bu iki güç kendilerini bir malın talebinde ve arzında belli eder. Marshall göre bir malın fiyatı normal olarak uzun dönem üretim masraflarını eşit olma eğiliminde olacaktır. Bu durumda bir malın fiyatının, üretim maliyetinden çok kendisine yönelen talep durumunu yansıtacağı üç ayrı hal söz konusu olabilir. Bunlardan birisi piyasa döneminde fiyatın rekabetçi biçimde belirlenmiş halinde olup ayrıca açıklanmaya ihtiyacı yoktur.

Uzun Dönem Rekabet Fiyatı

-
-
- Monopol ve bileşik ürün (Joint product) üretimi söz konusu olmadığı zaman, bir malın uzun dönem fiyatı veya Marshall'ın deyiimiyle bir malın normal fiyatı temsili firmanın üretim masrafına eşit olacaktır. Ancak bu üretim masrafının içinde yönetimin normal gelirler bulunacaktır. Uzun dönem de kıymetin belirlenmesinde üretim masrafına verdiği önem Marshall'ı kıymet teorisinin (temellerinin Ricardo'nun bıraktığı şekilde kaldığı bu temellere çok şey eklendiği onlar üzerine pekçok şey kurulduğu fakat onlardan pek az bir şey alındığı) sonucuna götürmüştür. Öte yandan bir sektördeki firmalar, eğer kullandıkları girdi miktarını arttırdıkları zaman negatif ekonomilerle karşılaşırsa uzun dönem sektör arz eğrisi yukarı doğru yükselecek ve sektöre talep artarsa üretim artışı ancak daha yüksek fiyattan mümkün olacaktır. Marshall'ın çeşitli sektörlerde vergi uygulamanın veya mali yardımda bulunmanın etkilerini dikkatle incelemiş olması klasiklerin ve faydacıların refahın tam rekabet koşulları altında daima maksimum olacağı yolundaki düşüncelerini paylaşmadığını gösterir.

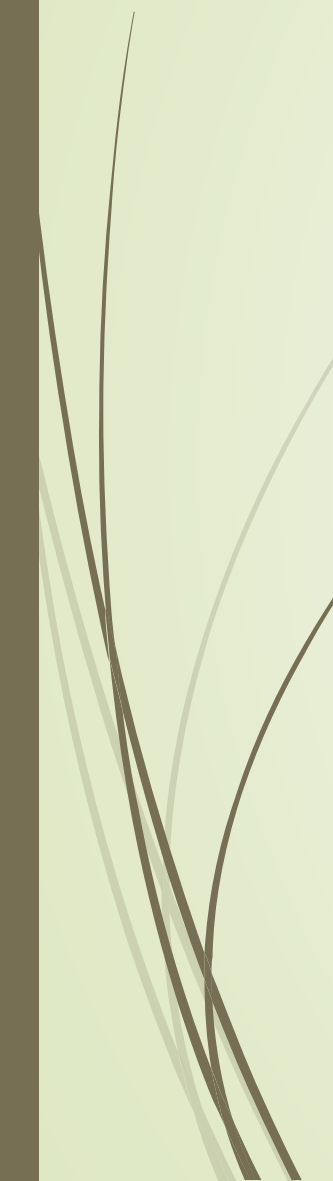
Üretim Faktörlerinin Fiyatlandırılması

➤ A) Kıymet Teorisi ile Bölüşüm Teorisi İlişkisi

- Marshall'ın gelir dağılımı teorisi, yukarıda da belirtildiği üzere, kıymet teorisinin, üretim faktörlerinin fiyatlandırılmasına uygulanması ile oluşturulmuştur. Faktör fiyatlarının da tıpkı mal fiyatları gibi onlara ait arz ve talep güçleri tarafından belirleneceği düşünülmüştür. Faktör piyasasında geçerli fiyatlar, hem müteşebbislerin üretim masraflarını hemde faktör sahiplerinin gelirini yansıtır. Serbest rekabet koşulları altında uzun dönem mal fiyatları üretim maliyetine eşit oldukları gibi aynı zamanda uzun dönem faktör gelirlerine de eşittir. Bu şekilde düşünmekle Marshall, kıymet teorisi ile bölüşüm teorisi arasında, klasik düşünürlerin düşüncelerinde mevcut olmayan bir karşılıklı bağıllık veya tamamlayıcılık yaratmıştır. Ayrıca Marshall organizasyonu veya başka bir isimle yönetimi de toprak, emek ve kapital yanında ayrı bir üretim faktörü olarak ele almıştır. Toplamı ulusal hasılayı oluşturan bu faktörlerin gelirleri de rant, ücret, faiz ve kar adlarını almıştır. Kar dışında bu faktör paylarının hepsi, kısa dönemde de uzun dönemde de kendi talep ve arz koşulları tarafından belirlenir.

MARJİNAL PRODÜKTİVİTE VE FAKTÖR TALEBİ

-
-
- Marshall'a göre bir firmanın veya bir sektörün herhangi bir üretim faktörüne olan talebi bir "bağlı talep" olup bu faktörün üretime yaptığı katkının değerine dayanır bir faktörden diğer sabit faktörlere yapılan ilaveler bir noktadan sonra azalan verimler yasasına tabi olduğu için bu faktörün sağladığı marjinal gelir de azalacaktır bu nedenle bir firmanın değişken bir üretim faktörüne ait talep eğrisinde aşağıya doğru inen bir eğri şeklinde olacaktır Bu faktöre ait piyasa talep eğrisi de negatif eğimli bir eğridir belli bir değişken faktörü gittikçe daha çok miktarda kullanan bütün firmalar belli bir noktadan sonra azalan verim hali karşılaşacaktır ayrıca buna ek olarak bir sektörde daha çok değişken faktör kullanınca üretimde meydana gelen artış büyük bir olasılık 'la malın satış fiyatının düşmesine neden olacak bu da değişken faktörün marjinal ürün gelirini azaltacaktır bu nedenle bir fiyat varsayılarak çizilemez.
 - Marshall göre bir faktörün marjinal ürün geliri o faktöre ait talebi yönlendirdiği halde elde edeceği fiyatı tıpkı bir malın faydasının o malın fiyatını belirleyememesi gibi belirlenemez .çünkü faktör fiyatlarını da mal fiyatlarını olduğu gibi belirleyen temel güçler onların arz talebidir " her şeyin nominal değeri ,ister belli cins bir emek veya kapital veya başka herhangi bir şey olsun ,tıpkı bir köprü kemerinin kilit taşı gibi ,iki zıt gücün dengesine dayanır. Talep güçleri bir taraftan bastırır. "

➤ C) ÜRETKEN FAKTORLERİN ARZI

- Malların arzı yönünden olduğu kadar üretim faktörlerinin arzı yönünden de zaman önemli bir kavramdır. Marshall kısa dönemde faktör arzının faktör sabit kabul edileceği ,uzun dönemde ise yeniden üretilmesi mümkün faktör arzının faktör gelir payları üzerinde etkisi olacağı öne sürmüştür. Buna göre her cinsi içeren toplam emek arzı, yönetim ve organizasyonla ilgili emek dahil, ücret oranının pozitif fonksiyonu olarak düşünülmüştür aynı şekilde tasarruf ve kapital arzının faiz oranına bağlı olacağı kabul edilmiştir. Marshall göre "kapital için verilen faiz oranındaki bir yükselme ... tasarruf hacminin artmasına neden olur. Faiz oranındaki bir artışın tasarruf arzını artıracacağı, hemen hemen çevresel bir kuraldır ve faiz haddindeki yükselme tasarruf gücünü arttırır "

➤ D) ÜRETİM FAKTORLERİN FİYATLANDIRILMASI

- Bir ülkede toprak arzı sabit olduğu için Marshall, çeşitli ürün fiyatları ve onların arz ve talep durumları değiştiği zaman mevcut toprağın parseller halinde bir üründen diğer ürüne kaydıracaklarını düşünmüştür. Toprağın ne tür bir kullanıma tahsis edileceğini belirleyen faktör ,üretimi mümkün çeşitli ürünlere yönelen taleptir .Toprağın bir kiracıya kiralanmış olmadı halinde ,kiracının ödemesi gereken kira ,toprak sahibinin toprağı kendi işlemiş olsaydı elde etmesi mümkün gelirle ilişkili olacaktır.
- Öte yandan kiracının ödediği rant ,ürünün satış fiyatı tarafından kapsanması gereken bir maliyet unsurudur. Bu sonuç Ricardo 'nun rantı fiyatı belirleyen bir unsur olarak değil, fiyat tarafından belirlenen bir unsur olarak gören görüşüne tamamen zıt bir görüştür .Ricardocu teoride üstü kapalı biçimde varsayılmış özel bir durumda ,yani,toprağın sadece emeğin geçimi için gerekli yiyecek maddelerinin üretiminde kullanılıp, başka kullanım alanı olmaması halinde sözkonusu olabilir.
- Uzun dönemde bütün tarımsal ürün fiyatlarının, bu ürünleri üretmek için gerekli emek ve kapitalin marjinal olmadığı bütün topraklar Ricardocu anlamda rant olan bir fazla üretirler.Marshall ile Ricardo'nun rantı ele alışlarındaki fark ,büyük ölçüde ,ilgilendikleri sorunların farklı olmasından kaynaklanır. Ricardo çeşitli toplumsal sınıfların gelirleri ile ilgilenmiş özellikle bu gelirlerin Buğday Yasaları tarafından

SORULAR

- 1: Aşağıdakilerden hangisi Marshall'ın öğrencileri arasında yoktur?
- 2: Marshall iktisatı nasıl tanımlar?
- 3: Piyasa dengesi Marshalla göre nasıl Wolrasa göre nasıl ön görülmüştür?
- 4: Aşağıdakilerden hangisi metodolojide "genel denge analizinin" savunucusudur?
- 5: Marshall "ekonomik hipotezle ilgili iyi bir matematik teorisinin iyi bir iktisat olması ihtimali yoktu ve bu nedenle şu kurallara daha çok bağlandım" Marshallın bu sözüyle aşağıdaki kurallardan hangisi yer almamaktadır?
- 6: Marshall'a göre zaman boyutu kaç'a ayrılmıştır?
- 7: Marshall'a göre zaman boyutu nelerdir?
- 8: Tamamlayıcı masraflar, sabit masraflar olup üretimle birlikte nasıl değişiklik gösterir?
- 9: Temsilci firma kavramını açıklayınız?
- 10: Dışsal ekonomiler nelerdir?

HAZIRLAYANLAR

- HATİCE GÜRBÜZ
- MERVE YALÇIN
- EBRU DURSUN
- ZEHRA UÇAR
- NAZİFE ERTUĞ
- SADIK EFE POLAT

KAYNAK